

ВХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

До сербсько-хорватської згоди.

"Нає Фрає Прессе"

Has. cisa. Dilo^o Fr. 537/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polakiel sąd okręgowy razny jak trybunał przowoy we Lwowie, szedł na wolność Prokuratorzy Państwowej, z tytułu czapochylnia "Dilo^o Nr. 158 (10.523) z dnia 19. lipca 1925 r. w artykułach pod tytułem: "Jazsa czy tragikomedja" w ustępach: a) wyłączeni, b) między słowami rozmawianiu szedł do zmin... z Takym rozumie wyroczni się dostał... z Poliskacpresca, c) i obywateli; ebywny z pamiętyku... do końca wyroku zawieszona zbrodni z § 65 a) 1. k. i wyroku z art. III, ust. z 17.XIII. 1925

(Нодіслана стаття.)

11.

На запит: яке є перше завдання наших новооб'єднаних партій? — кожний може вказати на нашу потребу, як необхідну, бо їх є і було в нас завжди багато, як спроможності заспокоїти їх. Якщо нова партія родиться тому, що бачить перед собою можливість здійснення якогось негального, важливого діла, тоді кожний громадянин вибачить їй навіть відсутність виробленої програми, побачивши вже наслідки кризи. Так кожна суспільність вибачала всім геніальним диктаторам, що в критичний момент вливали свіжу кров у знесилені організми нації. Однак, коли в даним випадку маємо до діла з організацією, яка є вислідком попередніх міжпартійних компромісів — то і еволюція поглядів, яка дозволяє цій організації, мусить відбитися у самім громадянстві. Корисним, а подекуди й необхідним є виявити ті лінії, які були рисами старих будівель, згодом стали щодинами, а вкінці спричинили їх упадок; далі: що стали тим чинником, який зеднав розвалених відомки.

Відомо, що промія народу в даний момент можуть брати у свої руки партії, які не кінчає силу: ються поклясти у свою програму, якнайширші теоретичні ідеї, спільні всім громадянам. Надто загальні гасла мають часто ту хвилю, що в змаганні охочий всі потреби суспільності, нехтують тими кількома реальними потребами, які є найбільше печучими домаганнями даного менту. Ожидати ці домагання новою думкою, новим духовним зусиллям, накинати їх не як само гасло, а як потребу переосінки старих домагань — ось перше завдання кожної нової партії, що повстане на руїнах старих.

Укладений сойном закон є законом обшаринним на найбільшій частині літвеських працюючих мас. Цього свого закону т, щоба утончалась кінка обшаринна, кінка, котра на противішого ряду ставити літвеська кров і ті працюючих мас, що бажуть рідкити і зменшити кількість своїх багатих і таким робом зловити союзників до боротьби з низьодина соціалістичним рухом. Метою закону є зміцнити з землі однокоту і ті дійсні власники — міліони безземельних і малоземельних селян, позбавити їх баткіщини в одностороннє постіпін опшукати і дурмашити селянські маси облудними обіцянками. Висою метою цього закону є скрити деякі пашування і польські держки, збільшення і так вже страшного утиску на наших селян і робітників.

Hawat.

Red. czas. „Dilo” we Lwowie. Pr. 54-125
W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd
okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we
Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Paś-
stwowoї, że treść czasopisma „Dilo” Nr. 159
(10.478) z dnia 21. lipca 1925 r. pod tytułami
w ustąpieniach słowami: a) buda bocy-
zia...; b) Ekonomiczne i kulturalne; c) pod pra-
cia...; d) a woli, stracy, e) Jacyu
wyrzucimy! i dopomoc...; f) Jacyu
słabiu zawiara zmiomowa wyspiu...
z dnia 20. lipca 1925 r. konfiskate za

za usprawiedliwioną i zarządził zmniejszenie całego nakładu i wydał w tym 4093 p. k. zastr. dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarządca wydaje się nakaz odpowiedziałemu zwrócić doktorowi tego czasopisma, by odesłał nadesłane mu egzemplarze do najbliższego oddziału pocztowego. Stwierdzone numerem 1 to na pierwszą stronę. Wskazywanie tego nakazu podlega za sobą następującego przebiegu: w 1. i 2. ust. druk. z 11 grudnia 1952 (z. p. k. Nr. 6. z 1952). Zarządzenie za przedłożeniem do góry do 100 zł p. Łódź dnia 10.12.1952.

H. H. H.

Чому Н. Т. Ш. вважав такою присвячувати товстездані студії десятирядним письменникам, з про справжніх письменників обивається тільки археологічними «причинками»? Це є критичні дані ним твори наших великих письменників? Це є доказ найважливішого зусилля в науці, який першим обов'язком та завданням такої наукової організації — де необхідні словники та боді матеріяли для наукової термінології, без яких кожний наш інтелектуал поважає себе ніяк, беручи за веру, що він є «академіком».

Критикувати їх зайве, бо критики вони не признають; що кожний з них напише, те йде до друку; а що видумошани, того й так ніхто

нонів людей, а ці масово, постійно складані (іграли на короткий час — одного, чи пару тижнів навіть в коопераціях), могли би доставити дуже значні капітали до господарського обороту.

Щи масові дрібні ошадності не є якоюсь фантазією, бо відомо, що найбільша частина передових вкладок в наших кооперативах була зроблена дрібними масовими й суцільними, короткочасними індивідуальними, а зразковими вже під певні огляди були кооперативи нпр. в Скалі над Збручем, у Вікні коло Скалата, в Бурштині і дуже, дуже багато інших місцевостях.

Тепер найшлися ми в трудніших обставинах, ніж перед відночно, бо колишня державна господарка дичилася не лише суспільний капітал, але і мисля ошадності; одні не мають з чого ошаджувати, а другі, що мають, відкинули від ошаджування, доміря до кредитових установ значно підірване, приватна лихве, себто позички між приватними особами на високий лихварський процент є в загальній ужиттю. Крім того при загальній бою капіталів буде ще кредитова кооперация перешкоди новий період нових позичок, який створить конкуренцію на ці найдрібніші вкладки. А саме держава ініціює творення громадських, повітових і міських кас, які мають одержати законом застережені гарантії дотичних комунальних установ — не говорячи про існуючу вже Почтвою Щедливию і існуючу власні ошадності та банки.

Якраз ці обставини мусять спонукувати кредитову кооперацию до перебудови і розбудови щадничого відділу і до ревізії способів збирання вкладок.

Кооператива, як добровільна автономна організація з великою суспільною ідеєю, яка має за собою велику мануальність і має вже великий безпосередній вплив на своїх членів, вкладників і їх родин — не має безперечно конкуренцію, якщо лише приміняється до теперішніх обставин, якщо дасть відповідну гарантію заявлених, чи то етичних утіліт, і необмеженою чи обмеженою високою порукою, а далше, якщо відповідно поведе пропаганду за складанням ошадностей.

В цім напрямі мусить вживати кожного рода способів, які в дотичній місцевості є можливі до перебудови. І так можуть служити тут: преса, брошури, друковані листочки, скарибонки, ілюстровані оголошення, шкільні каси, картонки; ба, навіть збірка по домах за етиками і утілітами є в поодиноких

місцевостях радо бачена, а то й очікувана.

Ведення статистики зросту вкладок буде річчю konieczною, як також виведення установи м у ж і в довіря на поодинокі райони в повітових округах, а навіть і по селах.

Той факт, що українське населення починає вже зосереджуватися біля своїх власних інституцій, що у воєнний час відтягнулося у високій мірі від довіря, та що сьогоднішній урожай може буде ліпший ніж минулого року, дає надію, що це буде планова робота, там певно акція відбудови кооперативних мусить вдатися.

На кооперативній організації, — яка живе великою ідеєю — тяжить обов'язок праці над піднесенням змісту ошадності і тому кредитова кооперация повинна чим скорше вийти з теперішнього безчинного стану вижидання, який в наслідках не може мати нічого творчого, а лиш шкідливий песимізм.

Робота безперечно тяжка і вимагає систематичності, великої енергії і праці на місцях та віри в успішність понесених трудів. Однак рішуче дасть і повне вдоволення велими хосених наслідків. На кожній одній спочиває тепер національний обов'язок розумної ошадності і тому управи кредитових кооператив повинні втягнути до акції також ширші кола громадянства з усіх верств, які розуміють, що ніяка кредитова акція не може вдатися, як довго не опреться на ошадності, та що ошадність є якраз тою підставою, на якій опирається господарський розвиток як поодинокій родині, так і цілого народу.

Омельян Свєвич.
(Докінчення буде).

3 нових подій та ідей.

Тайна автопортрету Микель-анджеля.

Не менше сенсативною і всеагальною ваги звісткою як нахідка 22 томів рукописів Достоевського є історія відкритого єдиного автопортрету Микельанджеля. Навіть десь випадково затрачений рукопис або портрет може кожний. Але навіть щось, на що гляділи щорічно сотки тисяч людей, на протязі майже чотирох століть, це вже щось більше як щаслива рука!

Єдиний автопортрет Микельанджеля гляділи від 1541 р. зі склепіння Сикстинської каплиці на всіх, що оглядали образ „Страшного

Суду". Він не був збережений прехитрою метою конкурсних образків при ілюстрованих журналах, рисованих загадок, які треба обертати на всі боки, дошукуючись людських постатей між лініями мертвих предметів. Микельанджель змалював себе в масці св. Вартоломея. Це ненадійне відкриття є заслугою не спеціаліста: критика або історика мистецтва, а лікаря, від екзотичної патології, в римській університеті, д-ра Франческа Ла Кава.

Два роки тому вразила його незвичайна схожість відомого портрета Микельанджеля кисти Джакомо дель Конте, з рисами обличчя св. Вартоломея на „Страшному Суді". Два роки перевірив проф. Ла Кава свою теорію, пірнувши в історію мистецтва, поруч своїх праць над патологією. Щойно тепер видав він результати своїх дослідів в окремій книжці, яка стала справжньою ревелациєю для фахівців. Видається майже неможовірно, що до цього часу нікому не спало на галку шукати в галерії облич, змалюваних творцем „Страшного Суду", його власного.

Проф. Ла Кава кидає своїм відкриттям арешт на цей промінь на індивідуальність Микельанджеля. Св. Вартоломей сидить у середній групі „Страшного Суду" під ногами Найвишого Судді, на хмарі, змалюваний як гігант, який радше настирливо домагастся відпущення гріхів, ніж покійно прохас як грошник. Сяє, що стоїть групою у ногах Христа, благословляючи вибачення, держить у руках преп'ятого, яким завдано мученицьку смерть, нагадуючи суддям свої заслуги: Св. Савастіан стріли, які пронизали його тіло, — св. Катерина зап'яне коло, на якому була поязана, а св. Вартоломей держить у правій руці гострий, лихвалений ніж, який вдарили з його тіла шкіру. Цікаво те, що одночасно в лівій руці держить він власну втерту вже шкіру, перекинувши її через плече разом з головою. Усі знали, що Микельанджель змалював св. Вартоломея з обличчям свого завзятого противника — геніального сатирика Петра Аретіна. Виходило, що аж таким способом він помстився на Аретіні за те, що той осміював його в своїх творах та інтригував проти нього перед папою. Чи не була це надто низька помста для геніальної людини змалювати свого особистого ворога як того, з якого здирають шкіру? Це питання не було ясне перед відкриттям, яке зробив проф. Ла Кава.

Нині воно виглядає зовсім інакше: св. Вартоломей є лисим, з круглим чолом, простим носом, правильними бровами, довгою, кучерявою білою бородою. Зате обличчя на шкірі, яку він несе, є з нерівним, майже чотирокутним чолом, глибокими очима, морщиною на осаді носа, густим, темним, легкочучерявим волоссям і заломаним носом. Це друге обличчя — сам Микельанджель. — Приглянувшись ближче бачимо, що Петро Аретіно є не тим, з якого здирають шкіру, а є живодупом, а Микельанджель скрив свій портрет у рисах мертвої маски. Ця маска, є єдиним обличчям у цілій групі, яке не глядить на суворого Найвишого Суддю, не висловлює ні страху, ні радості, а захолапа у мрамуровім погляді, повним закаменилою, непохитною погорди. Усю свою духову трагедію увіковічив Микельанджель у цьому єдиному живоглядному портреті і треба бути чекати аж чотири століття, поки звичайний дилітант виявив її знавцем мистецтва, що великі томи присвятили творчості одного з най-більше мрамурових та таємних мистців світа!

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Дописи.

Коломийця. (По п'ятнадцяти літах товариський з'їзд). Українська коломийська гімназія обходить цього року 25-ліття свого існування — як повної гімназії, себто 25-ліття повної матурі. З приводу такої події в інших народів виділяються спеціальні монографії, в яких підводяться підсумки діяльності за певення та визначається його доля й значіння для даної околиці й місцевості. В нас — на жаль — ще далеко до того. Та все таки ця подія не минула безслідно.

З приводу 25-ліття відбувся 11. червня н. р. з'їзд перших матурістів, про що була вже в „Дні" досить вичерпуюча згадка. Два тижні пізніше, а саме в днях 3. і 4. липня відбувся з'їзд учнів коломийської гімназії, що здавали матуру перед п'ятнадцятьма літами (1910 р.), а дня 5. липня з'їзд учнів, що опустили мурі коломийської гімназії перед двадцятьма літами (1905 р.). Годиться звернути увагу особливо на другий з'їзд (п'ятнадцятилітній) з огляду на винесені на нього постанови.

На 57 учнів, що в р. 1910 здали матуру в коломийській гімназії, прибуло тільки 17. Досить поважно число, бо аж 16 ануло в час війни і боротьби. Решта розкидала по широкому світі, головним чином по Україні і Росії, Чехословаччині, Америці. Соціальне становище цих учнів коломийської гімназії дуже різнорядне. Між ними є адвокати (д-р Туранський в Коломиї, д-р Когут в Богородчанях), професор високої школи (д-р Гамарак в Голоспільському Інституті в Кам'янці), директор банку (Василь Порайко, б. командир галицької червоної армії, тепер голова Укрсільбанку в Харкові), священики, судді, а є й студенти університету, сілські ділачі і т. ін. Найцікавіше те, що з 7-ох гімназійних учителів ані один не має державної посади. Всі вони (як д-р Іван Велигорський, д-р Мих. Сомевський і ин.) працюють в українській приватній шкільній справі.

Вже 3. липня вечором з'їздові зібралися в ресторані Миколи Туранського, де провели кілька годин на товариський гутір, згадуючи минуле і ділячись обопільно своїми переживаннями. Другого дня рано всі явилися в гімназію з удавом дівка засіли в старих лавках. Як перед 15 ма літами, так і тепер являвся господар VIII. класу проф. Никифор Даниш якого обвітали постановили з місця. Господар VIII. класу незабутній професор Леонтій Кузьма не дивляв тієї хвилі, щоб зі своїми учнями-громадянами ділитися радощами і горем. Переслідуваний і знеможений народний і власним горем, закінчив він життя кілька місяців передтим. З інших панів професорів явилися: віцеж життєрадісний „дядько" Леа Долішняцький і Євген Козакеліч, Богдан Левицький і Роман Шипайло. Відчитано каталоги обох відділів VIII. класу, які — на жаль — вказували багато відсутніх, деякі переходові, а деяких на віки віки після чого проф. Даниш звернувся до своїх колишніх учнів з теплою товариською промовою, присвячуючи гарний спогад незабутньому директорові пок. Софронію Недільському. У відповідь анголосою промову-подяку д-р Іван Туранський.

Опісля колишні учні і професори поділились до церкви, де для товаришів (о. Величко і о. Гриняков) відправили богослужіння. З церкви відправили перед гімназією, де раз вернулися перед гімназією будинок, де відбулася спільна фотографія. Зайшла поділилися з'їздовці зі своїми професорами на перехреску до ресторану Мих. Туранського.

Серед товариської гутірки, перешитаної сивими, обговорювано проєкти для збереження пам'яті першого директора коломийської

перешитаної хоча би матеріали до якоїсь термінології вже існуючі у Києві, ніж тратити папір на перерук життяписів та творів старих, нудних мавунів? Єдиною відпоовіддю на тисячу таких питань може бути тільки признання, що не можна домогатися від людей більш як вони мають даних та компетенцій до якоїсь праці. Прошу вати якийнебудь том „Занисок" і читати його з пістизмом, з таким, який слід брати до руки кожну книжку, від якої сподіюється духової підмоги. Чи це мови, стиль та світогляд людей, які мають бути представниками нашої наукової праці перед світом?

Певно, що є між ними викидки, але вони самі соромляться інституцій, яка хоче сягати їхніми прикінцями. На закінчення лише одиноким приклад для характеристики творчості в уст. Чарнецького. Три тижні тому вибрала фільмолігічна секція „Н. Т. Ш." нового дісного члена. Можна розписати конкурс між усіма, що стежать за нашим літературним рухом і ніхто не вгадає, кого вибрани. Може — скаже — „Н. Т. Ш." пригадало со, що про жову та літературу в силі людини сказати розумним словом я-кщо якийсь письменник, який

дарма, що не має докторської праці про якусь письменницьку мумію, але має за собою твори иншої вартості? Ні. Воно вибрало — мущу виявити вам цю сенсативну тайну, бо все одно не вгадаєте: — митрополита Шептицького! Sage und schreibe: до фільмолігічної секції. Може хтось ставитися з найбільшою пошаною до папи за його заслуги для Церкви, але нема сумніву, що хто для вшанування цих заслуг переведе його вибір нпр. до управи театру, то не потребує вже писати комедії. Заслуги та талант митр. Шептицького могли виявитися у різних напрямках, а проте... Злобні люди вживають, що наш фільмолігічний синаєдріон догдунався до такого признання під впливом останньої митрополічної цензурної енцикліки, яка навіть з погляду мови була пригноблюючим документом неграмотності. Та я гадаю, що це похоронне підприємство хотіло мати нарішті між собою когось, хто міг би його членом дати за їх працю в користь рідної мови та літератури повне відпущення гріхів. Амінь.

ВДОВА в середній
віці померла в
СІМ днів до дня
виїзду у вояки-
в. Згодом не по-
вернулася. Сосніська
Діаг. ауд. Дехорт 3
1-1